

Marja Avberšek Platiša

Obravnava telesnih zaznav pri mladostnikih v relacijski družinski terapiji. Doktorska disertacija. Mentor: Robert Cvetek. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2022. XI, 307, VI str. <https://repositorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=142742&lang=slv>

Marja Avberšek Platiša se v svoji doktorski disertaciji posveča vprašanju telesnih zaznav pri mladostnikih, njihovi povezavi z notranjim čustvenim svetom mladostnikov ter obravnava teh zaznav v relacijski družinski terapiji. Disertacija odseva pomembnost raziskovanja telesnih zaznav. Vrhunska literatura o psihološki travmi je ena najbolj cenjenih knjig na tem področju – *Telo pomni* priznanega avtorja Bessela van der Kolka, ki opisuje, kako se posamezne izkušnje, zlasti travmatične, odražajo in vpisujejo v telo posameznika. Disertacija to tematiko razvija s poglobljenim proučevanjem, na kakšen način mladostniki telesne senzacije dojemajo in procesirajo v kontekstu svojega psihosocialnega razvoja. Raziskava se osredotoča na obdobje razvoja v adolescenci, in sicer zlasti na zgodnje obdobje adolescence, ko mladostniki ustreznih mehanizmov za prepoznavanje in uravnavanje telesnih sprememb še niso povsem izoblikovali. Poseben poudarek pri zaznavanju telesa je na razlikah med mlajšimi in starejšimi mladostniki ter povezavi tega vidika s čustvenim doživljanjem.

Doktorska disertacija pa se osredotoča tudi na obravnavo telesnih zaznav v relacijski družinski terapiji. Gre za novejši psihoterapevtski pristop, ki posameznika razume znotraj konteksta sistemskih, medosebnih in intrapsihičnih fenomenov, osrednjo težo pa daje tudi regulaciji čustev oz. afektov – te pojmuje kot psihobiološka stanja. Kljub dobri teoretični utemeljenosti pomena telesa in čustev v omenjenem psihoterapevtskem pristopu je znotraj pristopa ustrezno empirično preverjanje telesnih zaznav do sedaj manjkalo.

Avtorica je za disertacijo izvedla obsežno raziskavo, v kateri je sodelovalo 792 mladostnikov, razdeljenih v dve skupini – mlajšo (15–20 let) in starejšo (20–25 let). Kvantitativni del študije, dopolnjen s kvalitativnim pristopom, je zajemal več vidikov, kot so zmožnosti zaznavanja telesnih zaznav, izraženost psihosomatskih pritožb ter čustveno procesiranje mladostnikov. Rezultati kvantitativnega dela pričakovani glede razlik med skupinama v oceni notranjega zavedanja sicer niso potrdili. Sta se pa skupini razlikovali v stopnji izraženosti psihosomatskih pritožb – starejši mladostniki so izražali manjše število telesnih (psihosomatskih) pritožb. V obeh skupinah je bila stopnja izraženosti psihosomatskih pritožb obratno povezana z izbranimi dimenzijami ocene notranjega zavedanja. V raziskavi se je potrdila tudi obratna povezanost med čustveno stabilnostjo in splošno izraženostjo telesne simp-

tomatike, podobno tudi med težavnostjo prepoznavanja in opisovanja občutkov ter stopnjo izraženosti. Kvalitativni del raziskave dodatno bogati razumevanje mladostnikovih zaznav telesa, identificira različne vrste telesnih senzacij ter razkriva strategije za opisovanje telesnih zaznav – in odzivanje nanje. Posebna vrednost disertacije se odraža tudi v raziskavi terapevtskih strategij pri obravnavi telesnih senzacij mladostnikov. Avtorica analizira strategije rokovanja s telesnimi zaznavami pri mladostnikih v relacijski družinski terapiji, s poudarkom na identifikaciji korakov v procesu predelovanja teh zaznav.

Kljub izjemnim rezultatom pa avtorica priznava omejitve raziskave, kot so način pridobivanja udeležencev, pridobivanje podatkov ter prilagojenost vprašalnikov za populacijo mladostnikov. Zavedanje omejitev odpira prostor za nadaljnje raziskave in razvoj na tem kompleksnem področju, kjer so povezave med telesnimi zaznavami, čustvenim doživljanjem in terapevtskimi pristopi še vedno predmet intenzivnega raziskovanja. Celostno gledano disertacija ponuja celovit vpogled v pomembnost razumevanja telesnih zaznav v mladostništvu in terapevtske obravnave teh zaznav ter hkrati spodbuja nadaljnje raziskave in razvoj na tem področju.

Robert Cvetek